

Міністерство освіти і науки України

Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна

Кафедра фінансів, банківської справи та страхування

„ЗАТВЕРДЖУЮ”

Проректор з науково-педагогічної
роботи

Пантелеймонов А.В.

04 2019 р.

Робоча програма навчальної дисципліни

ІСТОРІЯ ФІНАНСОВОЇ НАУКИ

(назва навчальної дисципліни)

Рівень вищої освіти перший (бакалаврський)

Галузь знань 07 «Управління та адміністрування»

Спеціальність 072 «Фінанси, банківська справа та страхування»

Освітня програма «Фінанси, банківська справа та страхування»

Спеціалізація _____

Вид дисципліни обов'язкова

Факультет Економічний факультет

(назва підрозділу)

20 19 / 20 20 навчальний рік

Програму рекомендовано до затвердження Вченою радою економічного факультету

Протокол № 3 від “ 20 ” березня 2019 року

Розробники програми: Загорська Д. М., кандидат економічних наук, доцент

Програму схвалено на засіданні кафедри « Фінанси, банківська справа та страхування »

Протокол № 8 від “ 28 ” лютого 2019 року

Завідувач кафедри Фінансів, банківської справи та страхування

(підпис)

Глущенко В.В.
(прізвище та ініціали)

Програму погоджено методичною комісією економічного факультету
(назва факультету, для здобувачів вищої освіти якого викладається навчальна дисципліна)

Протокол № 7 від “ 12 ” березня 2019 року

Голова методичної комісії економічного факультету

(підпис)

Свтушенко В.А.
(прізвище та ініціали)

ВСТУП

Програма навчальної дисципліни “ Історія фінансової науки ” складена відповідно до освітньо-професійної програми Фінанси, банківська справа та страхування підготовки фахівців першого бакалаврського рівня вищої освіти
(назва рівня вищої освіти, освітньо-кваліфікаційного рівня)

Спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа та страхування»

Спеціалізації _____

1. Опис навчальної дисципліни

1.1. Метою викладання навчальної дисципліни полягає в набутті студентами знань з сучасної теорії грошей, використання фінансових відносин для подальшої їх перебудови з врахуванням ринкової орієнтації економіки України.

1.2. Основні завдання вивчення дисципліни полягають в тому, щоб довести до студентів зміст історії та теорії грошей, ролі держави в організації грошового обігу; навчити їх, користуючись інформацією, що отримана при засвоєнні курсу, самостійно вирішувати питання організації роботи в фінансовій сфері.

1.3. Кількість кредитів 6 ЄКТС (денна)/ 4 ЄКТС (заочна) .

1.4. Загальна кількість годин 180 год. (денна)/ 120 год. (заочна) .

1.5. Характеристика навчальної дисципліни	
<u>нормативна</u>	
Денна форма навчання	Заочна (дистанційна) форма навчання
Рік підготовки	
1-й	1-й
Семестр	
1-й	1-й
Лекції	
год. 32	год. 10
Практичні, семінарські заняття	
год. 32	год.
Лабораторні заняття	
год. -	год. -
Самостійна робота	
год. 116	год. 110
Індивідуальні завдання	
год.	год. -

1.6. Заплановані результати навчання

Згідно з вимогами освітньо-професійної (освітньо-наукової) програми студенти повинні досягти таких результатів навчання:

Інтегральна компетентність - Здатність розв'язувати складні задачі і проблеми у професійній діяльності або у процесі навчання у сфері фінансів, банківської справи та страхування, що передбачає проведення досліджень та/або здійснення інновацій та характеризується невизначеністю умов і вимог.

Загальні компетентності

- ЗК01. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.
- ЗК03. Здатність планувати та управляти часом.
- ЗК05. Навички використання інформаційних та комунікаційних технологій.
- ЗК08. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.
- ЗК09. Здатність бути критичним і самокритичним.
- ЗК11. Здатність спілкуватися з представниками інших професій груп різного рівня (з експертами з інших галузей знань/видів економічної діяльності).
- ЗК12. Здатність працювати автономно.
- ЗК13. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.
- ЗК14. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.

Спеціальні (фахові предметні) компетентності

- СК01. Здатність досліджувати тенденції розвитку економіки за допомогою інструментарію макро- та мікроекономічного аналізу, оцінювати сучасні економічні явища.
- СК02. Розуміння особливостей функціонування сучасних світових та національних фінансових систем та їх структури.
- СК03. Здатність до діагностики стану фінансових систем (державні фінанси, у тому числі бюджетна та податкова системи, фінанси суб'єктів господарювання, фінанси домогосподарств, фінансові ринки, банківська система та страхування).
- СК11. Здатність підтримувати належний рівень знань та постійно підвищувати свою професійну підготовку.

Програмні результати навчання

- ПР01. Знати та розуміти економічні категорії, закони, причинно-наслідкові та функціональні зв'язки, які існують між процесами та явищами на різних рівнях економічних систем.
- ПР02. Знати і розуміти теоретичні основи та принципи фінансової науки, особливості функціонування фінансових систем.
- ПР04. Знати механізм функціонування державних фінансів, у т.ч. бюджетної та податкової систем, фінансів суб'єктів господарювання, фінансів домогосподарств, фінансових ринків, банківської системи та страхування.
- ПР08. Застосовувати спеціалізовані інформаційні системи, сучасні фінансові технології та програмні продукти.
- ПР09. Формувати і аналізувати фінансову звітність та правильно інтерпретувати отриману інформацію.
- ПР11. Володіти методичним інструментарієм здійснення контрольних функцій у сфері фінансів, банківської справи та страхування.
- ПР12. Використовувати професійну аргументацію для донесення інформації, ідей, проблем та способів їх вирішення до фахівців і нефахівців у фінансовій сфері діяльності.
- ПР13. Володіти загальнонауковими та спеціальними методами дослідження фінансових процесів.

2. Тематичний план навчальної дисципліни

Розділ 1. *Зародження та розвиток фінансової науки.*

Тема 1. Зародження фінансової науки.

Зміст: Предмет курсу, його мета та метод. Передумови зародження фінансової науки. Етапи формування еволюційних поглядів на фінансову науку в Україні

Тема 2. Фінансова думка у до ринкову добу.

Зміст: Фінансова думка в епоху Київської Русі. Теорії держави та фінансового господарства українській суспільній думці XVI-XVIII. Фінанси в політиці українських гетьманів та світогляду козацтва. Німецька камералістика про фінансову науку.

Тема 3. Формування ринкових фінансових концепцій.

Зміст: Загальна характеристика розвитку Західної Європи у XVII – XVIII ст. Меркантилізм. Фінансова теорія фізіократів. А.Сміт і теоретичні основи фінансового господарства. Теорія податків Д.Рікардо.

Тема 4. Обґрунтування реформ XVIII – XIX ст. та побудова фінансової системи держави.

Зміст: Початок XIX ст. був ознаменований значними реформаторськими ініціативами в галузі законодавства та фінансової системи. Визначні прогресивні ідеї щодо реформування економіки і фінансів були запропоновані представниками української економічної думки.

Тема 5. Формування цілісної теорії державних фінансів.

Зміст: Передумови та етапи розвитку фінансової науки. Розробка теорії оподаткування та побудова податкової системи. Теорії бюджету та державних послуг. Теорії вилучення та перекладання податків. Державні витрати, урядові запозичення та державний кредит. Світові фінансові школи XX ст. та сучасна фінансова наука. Кейнсіанство (посткейнсіанство), монетаризм та «соціально-орієнтована» ринкова економіка. Сучасна світова фінансова наука.

Розділ 2. *Відокремлення фінансової науки від політичної економії.*

Тема 6. Кризові явища та етатизація економіки у XIX-XX ст.

Зміст: Теорія формування фінансових інститутів в умовах централізовано-розподільчої економіки. Воєнні фінанси у 1914 – 1917 роках.

Тема 7. Фінанси в українському державотворенні у 1917-1920рр.

Зміст: Еволюція поглядів на зміст і місце фінансів у період 1917-1920 років. Період відображає шлях до створення незалежної України.

Тема 8. Фінансові аспекти теорії господарського механізму у 1918 - 1924 роках.

Зміст: Безгрошове господарство та згорання ринкових у 1918-1921 рр. Воєнний комунізм. Грошова реформа 1922-1924 рр. та емісійне господарство. НЕП.

Тема 9. Фінансова наука в період адміністративно-командної економіки.

Зміст: Теорія фінансів у період становлення адміністративно-командної економіки. Фінансова теорія господарських реформ у 1930-1940 роках. Два аспекти фінансової теорії у 1950-1960 роках. Фінансова теорія господарських реформ 1965 –1980 років.

Тема 10. Розвиток фінансової теорії у трансформаційній економіці.

Зміст: Формування теорії фінансів перехідної економіки України. Напрямки і механізми реформування фінансової системи України в сучасних умовах.

3. Структура навчальної дисципліни

Назви розділів і тем	Кількість годин											
	денна форма						заочна форма					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
		л	п	лаб.	інд.	с. р.		л	п	лаб.	інд.	с. р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Розділ 1. Зародження та розвиток фінансової науки.												
Тема 1. Зародження фінансової науки.	16	2	4			10	11	1				10
Тема 2. Фінансова думка у до ринкову добу.	16	2	4			10	11	1				10
Тема 3. Формування ринкових фінансових концепцій.	20	4	2			14	13	1				12
Тема 4. Обґрунтування реформ XVIII – XIX ст. та побудова фінансової системи держави.	18	4	4			10	11	1				10
Тема 5. Формування цілісної теорії державних фінансів.	20	4	2			14	14	1				13
Разом за розділом 1	90	16	16			58	60	5				55
Розділ 2. Відокремлення фінансової науки від політичної економії.												
Тема 6. Кризові явища та етатизація економіки у XIX-XX ст.	20	4	4			12	13	1				12
Тема 7. Фінанси в українському державотворенні у 1917-1920рр.	14	2	2			10	11	1				10
Тема 8. Фінансові аспекти теорії господарського механізму у 1918 - 1924 рр.	18	4	4			10	11	1				10
Тема 9. Фінансова наука в період адміністративно-командної економіки.	16	2	2			12	11	1				10
Тема 10. Розвиток фінансової теорії у трансформаційній економіці.	22	4	4			14	14	1				13
Разом за розділом 2	90	16	16			58	60	5				55
Усього годин	180	32	32			116	120	10				110

4. Теми семінарських (практичних, лабораторних) занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Тема 1. Зародження фінансової науки.	4
2	Тема 2. Фінансова думка у до ринкову добу.	4
3	Тема 3. Формування ринкових фінансових концепцій.	2
4	Тема 4. Обґрунтування реформ XVIII – XIX ст. та побудова фінансової системи держави.	4
5	Тема 5. Формування цілісної теорії державних фінансів.	2
6	Тема 6. Кризові явища та етатизація економіки у XIX-XX ст.	4
7	Тема 7. Фінанси в українському державотворенні у 1917-1920рр.	2
8	Тема 8. Фінансові аспекти теорії господарського механізму у 1918 - 1924 рр.	4
9	Тема 9. Фінансова наука в період адміністративно-командної економіки.	2
10	Тема 10. Розвиток фінансової теорії у трансформаційній економіці.	4
	Разом	32

5. Завдання для самостійної роботи

№ з/п	Назва теми	Кількість годин (денна)	Кількість годин (заочна)	Форма контролю
1	Тема 1. Зародження фінансової науки.	10	10	тести
2	Тема 2. Фінансова думка у до ринкову добу.	10	10	тести
3	Тема 3. Формування ринкових фінансових концепцій.	14	12	тести
4	Тема 4. Обґрунтування реформ XVIII – XIX ст. та побудова фінансової системи держави.	10	10	тести
5	Тема 5. Формування цілісної теорії державних фінансів.	14	13	тести
6	Тема 6. Кризові явища та етатизація економіки у XIX-XX ст.	12	12	тести
7	Тема 7. Фінанси в українському державотворенні у 1917-1920рр.	10	10	тести
8	Тема 8. Фінансові аспекти теорії господарського механізму у 1918 - 1924 рр.	10	10	тести
9	Тема 9. Фінансова наука в період адміністративно-командної економіки.	12	10	тести
10	Тема 10. Розвиток фінансової теорії у трансформаційній економіці.	14	13	тести
	Разом	116	110	

6. Індивідуальні завдання

Індивідуальним завданням для студентів при вивченні навчальної дисципліни «Історія фінансової науки» є підготовка рефератів та докладів для семінарських занять.

Теми рефератів

Основні теми рефератів з дисципліни “Історія фінансової науки”

1. Сучасна фінансова наука.
2. Українська фінансова наука у період отримання незалежності (з 1991 року).
3. Фінансова наука у радянський період.
4. Кейнсіанство як фінансова наука.
5. Монетаризм як наукова фінансова школа.
6. Теорії вилучення у працях вчених XIX ст.
7. Теорії бюджету та державних послуг у працях вчених XIX ст.
8. Марксизм і фінансова наука.
9. Теорія фінансового господарства у працях А.Сміта.
10. Теорія грошового обігу та прибутку у працях Д.Рікардо.
11. Теорії перекладання податків у працях фізіократів (А.Тюрго, О.Мірабо).
12. Ф.Кене і фінансові питання його «Tableau economique»
13. Німецькі фінансисти – камералісти про фінансову науку.
14. Фінансова думка у Європі у XVII-XVIII ст. та її розвиток.
15. Фінансова думка в епоху Київської Русі.
16. Передумови зародження фінансової науки.
17. Предмет фінансової науки.
18. Метод фінансової науки та його численність.
19. Фінансові категорії, їх роль у пізнанні фінансових явищ.
20. Взаємозв'язок фінансів з економічними законами.
21. Меркантилізм як етап розвитку фінансової науки.
22. Фізіократи про фінансову науку.
23. Формування фінансової науки у XV ст.
24. Відокремлення фінансової науки від політекономії.
25. Фінансова наука як самостійна та саморозвиваюча наука.
26. Досягнення сучасної фінансової науки.

7. Методи контролю та критерії оцінювання

Методами контролю є:

- тестування;
- оцінка усної розгорнутої відповіді на питання;
- оцінка по результатам співбесіди;
- оцінка письмової відповіді на питання;
- виконання комбінованих завдань;
- оцінка фіксованої доповіді по підготовленому реферату;
- підсумковий контроль - письмовий іспит.

Критерії оцінювання контрольної роботи

Підсумкова оцінка за виконання контрольної роботи виставляються за двадцятибальною шкалою оцінювання знань.

Теоретичне завдання оцінюється (максимально 5 балів) за наступними критеріями:

Кількість балів	Критерії
5	Студент володіє системними знаннями навчального матеріалу та ефективно їх застосовує при написанні відповіді. Відповідь повна, ґрунтова, правильна, логічна, містить аналіз, систематизацію, узагальнення основної та додаткової літератури. Студент може встановити причинно-наслідкові та міжпредметні зв'язки, робить аргументовані висновки, виявляє пізнавально-творчий інтерес до навчального матеріалу.
4-3	Студент в цілому володіє навчальним матеріалом, правильно користується економічними категоріями при відповіді на теоретичне питання, здатен навести основні формули, вирази, категорії з їх вірним поясненням. Може в цілому аналізувати навчальний матеріал, порівнювати та робити узагальнення, але відповідь базується суто на лекційному матеріалі без знання додаткового та/або допущені окремі несуттєві помилки при викладанні завдання.
2-1	Студент на рівні запам'ятовування викладає окремі частини навчального матеріалу на поверховому рівні, здатний описати суть окремих економічних категорій, процесів, але не може зробити узагальнення, висновки, встановити причинно-наслідкові зв'язки.
0	Студент не надав відповіді на завдання або відповідь подана з концептуальними помилками при її викладанні.

Тестове завдання складається з 3 тестів, кожне з яких максимально оцінюється у 1 бал (максимально 3 бали за виконання тестових завдань).

Неповною відповіддю вважається відповідь на тест, в якому нормативним є більш одного варіанта відповіді та якщо студент навів не всі правильні варіанти відповідей з можливих.

Якщо студент навів всі правильні варіанти відповідей - відповідь вважається правильною (1 бали).

Завдання на визначення правильності твердження оцінюється (максимум 2 бали за завдання) за наступними критеріями:

Правильна відповідь (1 бал) – це зафіксована письмово правильність твердження чи невідповідність твердження дійсності.

Неправильна відповідь (0 балів) – це помилкове визначення що твердження правильне чи неправильне.

Підсумкова оцінка за виконання контрольної роботи складається з суми трьох завдань: теоретичного, тестових та завдання на визначення правильності твердження, що складає 10 балів загальної суми.

**Критерії оцінювання підсумкової письмової чотирирівневої шкали
(екзаменаційної роботи)**

Письмова (чотирирівнева шкала) екзаменаційна робота складається з трьох теоретичних питань по 10 балів кожне та 10 закритих тестових завдань по 1 балу кожна вірно визначена відповідь на тест (максимальна кількість балів 40).

Теоретичне питання оцінювання кожного (максимально 10 балів) здійснюється за наступними критеріями:

Кількість балів	Критерії
10	Студент володіє системними знаннями навчального матеріалу та ефективно їх застосовує при написанні відповіді. Відповідь повна, ґрунтова, правильна, логічна, містить аналіз, систематизацію, узагальнення основної та додаткової літератури. Студент може встановити причинно-наслідкові та міжпредметні зв'язки, робить аргументовані висновки, виявляє пізнавально-творчий інтерес до навчального матеріалу.
7	Студент в цілому володіє навчальним матеріалом, правильно користується економічними категоріями при відповіді на теоретичне питання, здатен навести основні формули, вирази, категорії з їх вірним поясненням. Може в цілому аналізувати навчальний матеріал, порівнювати та робити узагальнення, але відповідь базується суто на лекційному матеріалі без знання додаткового та/або допущені окремі несуттєві помилки при викладанні завдання.
5	Студент на рівні запам'ятовування викладає окремі частини навчального матеріалу на поверховому рівні, здатний описати суть окремих економічних категорій, процесів, але не може зробити узагальнення, висновки, встановити причинно-наслідкові зв'язки.
0-2	Студент не надав відповіді на завдання або відповідь подана з концептуальними помилками при її викладанні.

Тестове завдання складається з 10 тестів, кожне з яких максимальньо оцінюється у 1 бал кожен (максимально 10 балів за виконання тестових задач).

Неповною відповіддю вважається відповідь на тест, в якому нормативним більше одного варіанту відповіді і якщо студент привів не всі правильні варіанти відповідей з можливих.

Якщо студент привів всі правильні варіанти відповідей - відповідь вважається правильною (1 бал).

Підсумкова оцінка за виконання письмової (чотирирівневої шкали) екзаменаційної роботи складається з суми балів за три теоретичні питання по 10 балів кожне та виконання тестового завдання з 10 закритими тестами по 1 балу кожен (максимальна кількість балів за екзаменаційну роботу 40 балів).

8. Схема нарахування балів

Приклад для підсумкового семестрового контролю при проведенні семестрового оцінювання для чотирирівневої шкали або для дворівневої шкали (екзамену або залікової роботи)

Поточний контроль, самостійна робота, індивідуальні завдання										Екзамен (для чотирирівневої шкали)		Сума			
Розділ 1					Розділ 2					Контрольна робота, передбачена навчальним планом	Індивідуальне завдання		Разом		
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	T9	T10	P1	P2	-	60	40	100
4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	10	10				

T1, T2 ... T10 – теми розділів.

Шкала оцінювання

Сума балів за всі види навчальної діяльності протягом семестру	Оцінка	
	для чотирирівневої шкали	для дворівневої шкали
90 – 100	відмінно	зараховано
70-89	добре	
50-69	задовільно	
1-49	незадовільно	не зараховано

9. Рекомендована література

Основна література

1. Берлин С.И. Теория финансов. Учебное пособие.- М.: Приор, 1999. - 256с.
2. Жак Ле Гофф. Средневековье и деньги. Очерк исторической антропологии.- Сп.б.: Евразия, 2010.- 221 с.
3. Історія економічних вчень. Підручник. За ред. В.Базилевича.- К.: Знання, 2004.- 1300 с.
4. Коропецький І.С. Українські економісти ХІХ століття та західна наука.- Київ: Либідь, 1993. - 192 с.
5. Лойберг М.Я. История экономики. Учебное пособие.- М.: ИНФРА-М, 1998.-128 с.
6. Мюррей Ротбард. История денежного обращения и банковского дела в США.- Челябинск: Социум, 2005. - 547 с.
7. Пушкарёва В.М. История финансовой мысли и политики налогов. Учебное пособие.- М.: Инфра-М, 1996.- 192 с.

8. Теория финансов: Учеб. пособие (Н.Е.Заяц, М.К.Фесенко, Т.Е.Бондарь и др.- 2-е изд., стереотип. - Минск.: Высшая школа, 1998.- 368 с.
9. Худолій Л.М. Теорія фінансів.- К.: Вид-во Європейського університету, 2008.- 167 с.
- 10.Українська економічна думка: Хрестоматія / Упоряд., наук. ред., пер., авт. вступ.розд і біогр. довід. С.М.Злупко. – К.: Знання,1998.- 448 с.

Допоміжна література

1. Греченко В., Чорний І., Кушнерук В., Режко В. Історія світової та української культури. Підруч.- К.: Літера, 2000.- 464с.
2. Гриценко А.А.,Глущенко В.В. Харьковский университет: развитие экономической теории.//Экономическая теория. Научный журнал. №4, 2004.- С.66-78.
3. История экономической мысли. Курс лекций. Часть первая. Под ред. проф. И.Д. Удальцова и проф. Ф.Я. Полянского. М.: Изд-во Моск. ун-та, 1961.- 512с.
4. Економічна наука в Харківському університеті. Колективна монографія. (Під заг. ред. проф.Глущенко В.В.) -Харків, вид-во ХНУ, 2005.- 332 с.

10. Посилання на інформаційні ресурси в Інтернеті, відео-лекції, інше методичне забезпечення

Адреси сайтів інтернету:

http://www.rada.gov.ua	Верховна Рада України
http://www.kmu.gov.ua	Кабінет Міністрів України
http://www.ssmc.gov.ua	Держкомісія по цінним паперам
http://www.ukrstat.gov.ua	Міністерство статистики
http://www.minfin.gov.ua	Міністерство фінансів України
http://www.sta.gov.ua	Податкова служба України
http://www.mlsp.kiev.ua	Міністерство праці і соціальної політики
http://www.me.gov.ua	Міністерство економіки та з питань європейської інтеграції України
http://www.bank.gov.ua	Національний банк
http://www.ukrse.kiev.ua	Українська фондова біржа
http://www.nau.kiev.ua	База даних нормативних актів України
http://alfa.rada.kiev.ua	Законодавство України